

Rettferdige og miljøvennlige energipriser

Når vi skal gjennom det grønne skiftet og all fossil energi skal fases ut, vil behovet for fornybar energi stige betraktelig. Men all energiproduksjon har natur- og miljøskadelige konsekvenser, og energi er i praksis en begrenset ressurs. Samtidig sløses det mye med energi, som med andre ressurser, i den kapitalistiske økonomien. Sterke krefter ønsker uhemmet utbygging av ny energi.

Tilkoblingen gjennom nye kraftkabler til EU og Storbritannia samt manglende regulering av strømmarkedet har gjort strømprisene i Norge uforutsigbare og i lange perioder svært høye. Det er sannsynlig at denne situasjonen vil fortsette i årene framover. Samtidig rår frustrasjonen i breie lag av folket over at politikerne ikke vil ta kontroll over strømprisene, og kravet om makspris har fått mye oppslutning.

Men lav makspris på strøm er en dårlig løsning - først og fremst fordi en slik ordning ikke gir noen stimulans til energiøkonomisering, som er helt avgjørende i dagens situasjon. Den raskest tilgjengelige, mest miljøvennlige og billigste energien, er den energien vi ikke bruker. Potensialet for å frigjøre energi gjennom energiøkonomisering er stort.

Forutsigbar høyere pris vil dramatisk øke investeringene i energiøkonomisering. Det krever at politikerne tar tilbake kontrollen over krafta og strømprisene. Det kan gjøre storskala energiutbygging i naturen overflødig. Men høy strømpris er usosialt, spesielt i dagens situasjon, siden det rammer folk med dårlig råd hardest. En rettferdig og forståelig måte å organisere en strømkompensasjon på, er å gi alle i hvert prisområde en lik kompensasjon – enten per hode, eller per husstand. Vi kaller det gjerne Strømvavgift til Fordeling (SAF) eller Grønn Folkebonus. Da vil storforbrukere bare få kompensert litt av forbruket, mens småforbrukere kan få kompensert det meste av strømrregningen eller enda mer. Samtidig vil høy strømpris gi alle stimulans til å spare på strømmen, og til å investere i strømsparing. For selv om strømrregningen fortsatt vil være høy, vil ikke strømkompensasjonen til den enkelte forbruker bli redusert selv om hen klarer å spare strøm.

Et slikt SAF-prissystem må kombineres med langt mer omfattende og fleksible ordninger hos Enova, slik at støtte til enøktiltak blir prioritert til folk med kombinasjonen av dårlig råd og høye strømrregninger, og slik at den åpner for egeninnsats og gradvise enøk-tiltak.

Forutsigbar høyere strømpris vil samtidig også gjøre det lønnsomt å investere i mikro-strømproduksjon på de tusen tak, grunnvarme og så videre, til eget forbruk og til salg på nettet. Dette kan være et viktig tiltak i distriktpolitikken, for miljøvennlig og desentralisert energiproduksjon. En omfattende satsing på mikroproduksjon på de tusen tak sammen med solid styrking av enøktiltak er ingen stor økonomisk eller miljømessig risiko, og dette vil redusere behovet for andre store, potensielt svært naturødeleggende utbygginger av fornybar energi.

Dette foreslåtte SAF-systemet kan også gjennomføres under dagens markedssystem med galopperende priser, der alle inntekter basert på forskjellen mellom markedspris (i hvert prisområde og uten kompensasjon) og en politisk bestemt referansepris pr kWh, fordeles likt pr. voksne innbygger (og kanskje halvparten til barn), evt. pr. husstand.

Næringslivet, inkludert kraftkrevende industri, må få forutsigbare priser og langsiktige avtaler som sikrer internasjonal konkurransedyktighet. Kanskje viktigst for dette, er at det innføres internasjonal karbonprising gjennom COP-forhandlingene. Norge bør gå foran gjennom innføring av Grønn folkebonus / KAF (Karbonavgift til fordeling) nasjonalt. Men også kraftkrevende industri må utnytte energien mest mulig effektivt, bl.a. ved å utnytte overskuddsvarmen.

I november kunne NRK vise at folk i Holmenkollen hadde fått mest i strømstøtte, og at det er de som tjener mest og sparer minst har fått mest utbetalt. Det er derfor helt avgjørende å jobbe videre med en rettferdig strømstøtteordning som gir insentiv til å spare strøm og som er omfordelende. Verken dagens strømstøtte eller SV sitt primære forslag om to-prissystem for strøm er på noen måte optimale og det er derfor et sterkt behov for å utvikle en ny modell for en rettferdig og energieffektiv strømstøtte ordning.

Energipolitikk er komplisert. Men Vestland SV mener forutsigbare strømpriser kombinert med SAF/Grønn Folkebonus slik vi har skissert her, må tas opp til diskusjon i hele partiet og sammenlignes med ulike 2-prismodeller for strøm med rimelig pris på basisforbruk og høy pris på luksusforbruk. SVs alternativ bør sikre både god stimulans til strømsparing og god effekt på fordeling, samtidig. Både folk flest, naturen og klimaet trenger en effektiv og rettferdig politikk for prising av energi dersom det grønne skiftet skal vinne støtte i folket og bli gjennomført.